

juomien saatavuutta. Kuitenkin alkoholijuomien saatavuus on uusien päätösten voimaantulon jälkeen tiukempi kuin ennen vuoden 1985 reformia. Yhtenä tilannearviona esitettiin, että nyt tehdyt päätökset itse asiassa saattavat voimaan ne alkoholin saatavuuden rajoitukset, joihin vuoden 1985 reformilla tähdättiin. Tämän tulkinnan mukaan vuoden 1985 reformista tuli varsin radikaali ennen kaikkea siksi, että paikalliset viranomaiset olivat ryhtyneet kilpailemaan keskenään alkoholin

saatavuuden rajoittamisessa. Monilla seuduilla tämä johti paikallisiin kieltolakeihin tai sellaisiin äärimmäisyystoimiin kuin viinitarhojen hävittämiseen. Alkoholin saatavuuden radikaalista rajoittamisesta oli toki se positiivinen seuraus, että alkoholinkulutus aleni. Toisaalta alkoholin saatavuutta oli kuitenkin kiristetty niin huomattavasti, että uuden alkoholipolitiikan kannattajakunta alkoi uhkaavasti vähentyä.

Päätössanoissaan Nikolai Ivanets totesi, että alkoholipolitiikan perus-

tavoitteena on väestön alkoholiasenteiden ja arvostusten muuttaminen. Siksi alkoholipolitiikan on oltava kokonaisvaltaista ja se tulee sopeuttaa paikallisiin olosuhteisiin. Alkoholijuomien saatavuuden rajoittaminen on tärkeä osa kokonaisuohjelmaa, mutta rajoitukset on toteutettava harkiten. Vaikka Neuvostoliiton alkoholiuudistuksen vaikutukset eivät olekaan kauttaaltaan positiivisia, ei se oikeuta heittämään lasta pesuveiden mukana.

Esa Österberg

Tietoja vuoden 1988 anniskelutoiminnasta

Anniskelutoiminnan kehittäminen

Viime vuosina anniskelutoimintaa on kehitetty voimakkaasti. Näkyvimät muutokset on tehty anniskeluhinnoittelussa. Alko ei kerää tietoja ravintoloista pelkästään itseään varten, vaan kerättävistä tiedoista on sovittu yhdessä mm. Hotelli- ja ravintolaneuvoston kanssa ja tiedot luovutetaan alan etujärjestöjen käyttöön.

Kertomusvuonna Alko kehitti alkoholihallintoon liittyvää organisaatiota ja siirsi valtuuksia ja tehtäviä alaspäin kaikilla tasoilla. Tavoitteena on ollut toimintojen yksinkertaistaminen ja tehtävien siirtäminen sille organisaatiotasolle, jolla niiden hoito on tarkoituksenmukaisinta. Esimerkiksi uusista anniskeluoikeuksista päättäminen on siirretty hallintoneuvoston yleisistunnolta sen ravintola-jaostolle. Näin vältetään samaa anniskeluoikeutta koskeva kaksinkertainen käsittely.

Vuoden 1988 alussa kehitettiin anniskeluhinnoittelujärjestelmää. Aikaisemmin kaikkien juomien anniskeluhinnat oli sidottu toisiinsa: yhden tuotteen hinnan muuttaminen aiheutti kaikkien muidenkin tuotteiden hintojen määrittämisen uudel-

leen. Uudessa järjestelmässä hinnat saa valita vapaasti tuotteittain asetettujen minimi- ja maksimihintojen rajoissa. Ainoa rajoitus on, että kotimaisten juomien tulee olla halvempia kuin niiden ulkomaiset vastineet. Samalla kertaa toteutettiin muitakin kevennyksiä. Muun muassa ravintoloiden ei enää tarvitse ilmoittaa Alkolle hintatasojen muutoksia. Alko kuitenkin valvoo, ettei maksimihintoja ylitetä. Niiden määräytymistä ei muutettu uudistuksen yhteydessä. Myös kuluvan vuoden alussa tehtiin anniskeluhinnoitteluun eräitä tarkennuksia ja kevennyksiä.

Hinnoittelujärjestelmän muutoksella pyritään entistä suurempaan joustavuuteen. Näin tuetaan nykyistä anniskeluoikeuksien myöntämislinjaa, joka on lisännyt ravintoloiden keskinäistä kilpailua. Jäykkä hinnoittelujärjestelmä on ollut omiaan kahlitsemaan sitä. Toisaalta ravintolat eivät ole kuitenkaan juuri hyödyntäneet hinnoittelun suomia mahdollisuuksia kilpailukeinona, vaan hinnat ovat seuranneet yleensä maksimihintoja. Yksi syy tähän on ollut se, että ravintolat eivät voi ilmoittaa hintojen muutoksista ravintolan ulkopuolella. Kertomusvuonna sosiaali- ja terveysministeriö perusti Alkon

hallintoneuvoston esityksestä työryhmän tarkistamaan alkoholin mainontaan liittyviä määräyksiä. Työryhmän on määrä saada työnsä valmiiksi kuluvana keväänä.

Alko tulee suhtautumaan vastaisuudessaakin myönteisesti anniskeluhinnoittelun asteittaiseen ja varovaiseen vapauttamiseen edellyttäen, että vapauttaminen ei olennaisesti nostata ravintoloiden hintatasoa tulevissa kilpailuolosuhteissa.

Hotelli- ja ravintolaelinkeino on eri yhteyksissä esittänyt alkoholin myymistä halvemmalla anniskeluun kuin vähittäismyyntiin eli ns. tukkualennusta ravintoloille. Alkoholilainsäädännön mukaan Alkon tehtävänä on alkoholista aiheutuvien haittojen ja vaurioiden minimointi. Haitat puolestaan riippuvat kokonaiskulutuksen tasosta. Alko ei voi sallia alkoholin kulutuksen kasvattamista hinnanalennuksin varsinkaan nyt, kun kulutus erityisesti alkoholilain alaisessa anniskelussa on selvässä nousussa. Tukkualennus kohdistuisi alkoholivaltaisiin ravintoloihin ja alennuksen hyöty olisi sitä suurempi, mitä enemmän alkoholia anniskellaan. Alko katsoo, ettei etenkin nykytilanteessa, jossa alan myynti ja kannattavuus ovat kasvussa, ole tarpeen siirtää osaa valtion alkoholituloista elinkeinon käyttöön. Viime vuonna ravintoloiden markkamääräinen anniskelumyynti kasvoi nimellisesti 18,8 % ja kate 18,6 %.

Vuoden alusta poistui anniskeluoi-
keuksien leimavero. Samoin kerto-
musvuonna Alko ei enää vaatinut ta-
kuita mallasjuomien, siiderin ja long
drink -juomien ostoista.

Vuoden 1987 alkoholikomitean anniskelua koskevat esitykset

Vuoden 1987 alkoholikomitean
kannanotoista seuraavien voidaan
katsoa liittyvän anniskeluoi-
keuksien myöntämispolitiikkaan: ”Yhteisen
vastuun alkoholipolitiikka nojaa kansa-
salaisten tietoisin valintoihin ja va-
linnan vapauteen.” ”Mahdollisuus-
den monipuolisiin valintoihin lisään-
nyttävä.” ”Luotava moni-ilmeinen
alkoholinkäyttöympäristö.” ”Ajan-
mittaan on pyrittävä alentamaan ku-
lutustasoa säätelemällä sekä saata-
vuutta että alkoholin kulutustottu-
muksia.”

Elinkeinopolitiikkaan voidaan kat-
soa liittyvän seuraavien kannanotto-
jen: ”Vähittäismyyntiin ja anniske-
luun liittyviä erityistoimia tai helpo-
tuksia ei tule käyttää työllisyys- ja
elinkeinopoliittisten päämäärien
edistämisen välineinä.” ”Ei ole syytä
edistää matkailuelinkeinoa uusin al-
koholin myyntiin liittyvin erityisjär-
jestelyin.” ”Alkoholiedustusmenojen
vähennyskelpoisuutta yritysverotuk-
sessa on pyrittävä rajoittamaan.”

Edelleen komitea sallisi ulkomaanlii-
kenteen laivoilla alkoholijuomien ve-
rottoman anniskelun mutta ei vähit-
täismyyntiä. Näissä kahdessa vii-
meksi mainitussa perusteluina ovat
tasapuolisuus, yhdenmukaisuus ja
kulutuksen säätelyn uskottavuus.

Alkoholijuomien kulutuksen ra-
kenteeseen pyrkii vaikuttamaan seu-
raava kannanotto: ”A-oluen alkoho-
lipitoisuutta vähennetään ja hinta-
järjestelyin pyritään siirtämään olu-
en kulutusta miedompaan suun-
taan.” A-oluestahan 57 % kulute-
taan ravintoloissa ja keskioluesta va-
jaa yksi prosentti, joten anniskelussa
on varaa ohjata kulutusta miedom-
paan keskiolueen. Vuoden vaihteen
anniskelukorvausratkaisuilla pyrit-

tiin suosimaan keskioluen anniske-
lua.

Valvontaan taas soveltuu komite-
an kannanotto yhteisvastuuseen al-
koholiongelmien torjumisessa. Vielä-
kin liian usein anniskelun valvontaa
suoritetaan tarkastajien pelossa, eikä
tavoitteena ole niinkään sosiaalinen
vastuu asiakkaista.

Anniskeluoi- keuksien myöntäminen

Hallintoneuvoston vahvistamat
laadulliset myöntämisperiaatteet py-
sivät kertomusvuonna ennallaan.
Suosituimmuusasemassa olivat edel-
leen ruoka- ja matkailupaikat. Vuo-
den loppupuolella ei enää kirjattu
toiminta-ajatussidonnaisuutta uusiin

*Taulukko 1. Anniskeluoi-
keudet oikeusluokittain ja hintaryhmittäin 31. 12.
1988*

	A	B	Br	yht.	muutos vuoden alusta
Erytishintaryhmä	86			86	+ 12
Yleishintaryhmä	1 760	119	270	2 149	+186
Yhteensä	1 846	119	270	2 235	+198
Muutos vuoden alusta	+185	-12	+25	+198	

Taulukko 2. Anniskeluravintolat tyypeittäin ja hintaryhmittäin 31. 12. 1988

	luku- määrä	muutos vuoden alusta	keskim. asiakas- paikkoja/ ravintola	hintaryhmät		muutos 1980/88	
				erityis	yleis	lkm	%
Kaupunki- ja kokoushotellit	76	+ 4	642	43	33	+ 23	+ 43
Lomahotellit	142	+ 9	243	7	135	+ 53	+ 60
Taajamahotellit	231	+ 18	267	11	220	+ 50	+ 28
A-ruokaravintolat	427	+ 85	129	18	409	+315	+281
B-ruokaravintolat	283	+ 12	77	—	283	+227	+405
Viihderavintolat	278	- 5	269	4	274	- 41	- 13
Olutravintolat	141	+ 8	141	—	141	- 43	- 23
Kortteli- ja kantapaikat	410	+ 39	138	—	410	+ 48	+ 13
Tyypittämättömät	247	+ 28	188	3	244	+ 78	+ 46
Yhteensä	2 235	+198	199	86	2 149	+710	+ 47

Taulukko 3. Anniskelusopimukset omistajaryhmittäin 31. 12. 1988 ja omistajaryhmien %-osuudet anniskelusopimuksista, asiakaspaikoista ja myynnistä vuonna 1988

	lukumäärä	muutos vuoden alusta	anniskelusopimuksista	asiakaspaikoista	ravintolamyynnistä
Yksityiset	1 452	+154	65,0	54,5	46,4
Osuustoiminnalliset	454	+ 23	20,3	24,8	32,7
Yhdistykset, kerhot, kuntapohjaiset	225	+ 16	10,1	13,3	9,6
Valtio	104	+ 5	4,6	7,4	11,3
Arctia Oy	37	+1	1,7	3,4	5,7
Kantaravintolat Oy	43	+2	1,9	2,3	3,4
Liikenneravintolat Oy	13	—	0,6	0,6	1,0
Yhteensä	2 235	+198	100,0	100,0	100,0

Taulukko 4. Alkoholilain alaisen anniskelukulutuksen määrä, rakenne ja osuus kokonaiskulutuksesta vuonna 1988, 100 %:n alkoholina

	tuh. litraa	muutos %	osuus-% anniskelukulutuksesta	osuus-% juomaryhmän kokonaiskulutuksesta	muutos % vuodesta 1980
Viinat	1 292	+ 1,5	18,1	13,6	+ 5,0
Muut väkevät juomat	675	- 3,0	9,4	14,3	- 18,8
Väkevät yhteensä	1 967	- 0,1	27,5	13,8	- 4,6
Väkevät viinit	40	- 7,0	0,6	2,8	
Miedot viinit	303	+15,6	4,2	13,4	
Viinit yhteensä	343	+12,5	4,8	9,3	+36,7
Long drink -juomat	430	+ 7,7	6,0	36,2	- 3,6
Vahva olut	4 328	+ 9,0	60,6	56,9	+46,4
Keskiolut	77	+ 7,7	1,1	0,8	+16,7
Miedot yhteensä	5 178	+ 8,9	72,4	23,8	+39,2
Kaikki yhteensä	7 147	+ 6,2	100,0	19,9	+23,6

Keskiolutlain alainen anniskelukulutus 100 %:n alkoholina oli 1 428 tuh. litraa, eli kulutus kasvoi 4,0 %.

anniskelusopimuksiin. Kun vuonna 1987 ravintoloiden lisäykselle ei asetettu kattoa (lisäys 286), niin viime vuonna tavoitteeksi asetettiin noin 200 ravintolaa (lisäys 198), ja kuluvana vuonna tavoitteeksi on asetettu n. 170 ravintolan lisäys. Syynä oikeuksien myöntämisen kiristämiseen on anniskelun kulutuksen viime vuosien kasvu.

Hallintoneuvosto käsitteli kaikkiin 348 anniskeluoikeushakemusta. Uusia oikeuksia myönnettiin 203 ja ennakkopäätöksiä anniskeluoikeuksien antamisesta hankkeen valmis-

tuttua tehtiin 26. Uusista oikeuksista oli tavallisia A- tai B-oikeuksia 119 ja rajoitettuja B-oikeuksia 84. Viimeksi mainituilla on tällä hetkellä oikeus anniskella täysin B-oikeuksin. Hakemuksia hylättiin 119.

Kertomusvuonna aloitti toimintansa 219 ravintolaa ja 21 anniskelusopimusta purettiin ravintolan lopettamisen vuoksi (taulukko 1). Lisäksi noin sadan jo toimivan ravintolan anniskeluoikeuksien laajuutta tai hintaryhmää muutettiin paremmin vastaamaan ravintolan toiminta-ajasta ja palvelutasoa. Tästä johtuu

B-oikeuksien väheneminen.

Myöntämisperiaatteiden mukaisesti eniten lisääntyi ruokaravintoloiden määrä (taulukko 2). Kortteli- ja kantapaikkojen lisäykseen saattaa olla syynä kertomusvuonna tapahtunut tyyppityksen tarkistus. Ruokaravintoloiden määrä on lisääntynyt 542:lla vuodesta 1980.

Viihderavintoloiden vähenemiseen ovat vaikuttaneet ravintoloiden toiminta-ajatusten muutokset. Olutravintoloilta ovat ehkä vieneet asiakaita ravintoloiden, yleensä viihderavintoloiden, osastoitumiset eri toi-

Taulukko 5. Anniskelukulutus 100 %:n alkoholina asiakaspaikkaa kohti sekä kulutuksen juomaryhmittäinen jakauma ravintolatyypeittäin vuonna 1988

	kulutus/ asiakas- paikka litraa	muutos 88/87 %	tyypin %-osuus kokonais- kulutuk- sesta	tyypin %-osuus asiakas- paikoista	kulutuksen %-jakauma juomaryhmittäin		
					väkevät juomat	viinit	mallas- ja long drink -juomat
Kaupunki- ja kokous- hotellit	15	+5	9	12	38	11	51
Lomahotellit	7	+0	5	8	47	6	47
Taajamahotellit	16	±0	10	15	37	3	60
A-ruokaravintolat	14	-8	8	13	21	11	68
B-ruokaravintolat	7	+5	4	5	1	8	91
Viihderavintolat	21	-1	13	18	31	3	66
Olutravintolat	41	-7	26	5	14	2	84
Kortteli- ja kantapaikat	33	-4	21	13	24	2	74
Tyypittämättömät	6	+6	4	11	31	9	60
Yhteensä	16	-3	100	100	27	5	68

minta-ajatuksin toimiviksi ravintolan osiksi.

Taulukosta 3 ilmenevät anniskelusopimukset omistajaryhmittäin vuoden vaihteessa. Vuodesta 1980 lähtien ovat omistajaryhmien osuuksissa anniskelusopimuksista tapahtuneet seuraavat muutokset prosenttiyksikköinä: yksityiset + 18,4, osuusliikkeet - 12,7 ja valtio - 2,1. Samansuuntainen kehitys jatkui viime vuonnakin.

Keskioluen anniskelulupien määrä oli vuoden vaihteessa 2 702, eli lisäystä oli 122 lupaa.

Anniskelukulutus

Alkoholijuomien kulutus ravintoloissa kasvoi 6,2 %. Keskiolutlain alainen anniskelukulutus kasvoi 4,0 % ja alkoholijuomien kokonaiskulutus 3,5 %. Alkon myymälöiden myynti väheni 0,3 %.

Väkevien juomien kulutus laski hieman ja mietojen juomien kulutus lisääntyi viime vuonna (taulukko 4). Erityisesti nousi mietojen viinien ja A-oluen myynti. Kehitys on ollut samansuuntainen vuodesta 1980 lähtien: väkevien juomien kulutus on laskenut 4,6 % ja mietojen juomien lisääntynyt 39,2 %. Mietojen juo-

mien osuus anniskelukulutuksesta on 72,4 % ja kotimaisuusaste 88 %. Valtiohan saa anniskellusta litrasta huomattavasti enemmän veroja kuin vähittäin myydystä litrasta.

Asiakaspaikkakohtainen kulutus laski hieman viime vuonna (taulukko 5). Synnä on kapasiteetin lisäys. Kaikkien ravintoloiden asiakaspaikkakohtainen kulutus (100 %:n alkoholina) oli vuonna 1980 20 litraa, kun se viime vuoden lopussa oli 16 litraa. Voimakkainta kapasiteettiin suhteutettu vähennys oli B-ruokaravintoloissa (10 litraa) ja olutravintoloissa (9 litraa). Muiden tyyppien kulutuksen muutokset olivat 1—2 litraa. Prosentuaalisesti B-ruokaravintoloiden lisäys on ollut ko. ajankohdista suurin, ja olutravintoloista ilmeisesti kulutusta on siirtynyt korkeampitasoihin kortteli- ja kantapaikkoihin ja moniosaisien ravintoloiden olutosastoihin. Koko anniskelukulutus on kasvanut vuodesta 1980 lähtien 24 %, kun kokonaiskulutus kasvoi samana aikana 20 %.

Ravintolamyynnin 20 eniten myytyä alkoholijuomaa (pl. mallasjuomat) olivat seuraavat:

	litraa
1. Gin Long Drink	7 820 739
2. Koskenkorva	1 779 486
3. Dry Vodka	831 635
4. Karahvivalkoviini	567 436
5. Karahvipunaviini	357 057
6. Golden Cap Siideri	325 323
7. Dry Silver Gin	314 917
8. Whisky &&&	311 807
9. Cognac Monopol	218 084
10. Bacardi Carta Blanca	152 698
11. Liebfraumilch	104 778
12. Elysée N:o 1	88 620
13. Ron Cabana	86 355
14. Vin Blanc Touraine	86 309
15. Gin	84 014
16. Bitter Campari	64 480
17. Café	63 042
18. Prins Oliver	61 260
19. Côtes du Rhône	59 943
20. Karahvirooseviini	59 591

Viisi ensimmäistä tuotetta ovat samat kuin edellisenäkin vuonna, ja 10 ensimmäisen tuotteen järjestyksessä ei ole tapahtunut kovin olennaisia muutoksia. Ainoastaan Siideri on noussut 9. tilalta 6:nneksi. Siiderin kulutus kasvoi 67 %. Syy lienee sama kuin oluenkin kulutuksen kasvussa: lämmin ja kaunis kesä yhdistyneenä ostovoiman kasvuun.

Taulukko 6. Anniskeluravintolamyynin tarjoilupalkkioineen vuonna 1988

	myynti		myynti/ ravintola 1 000 mk	muutos %	myynti/ asiakaspaikka mk	muutos %
	yhteensä Mmk	muutos %				
Kaupunki- ja kokoushotellit	1 532	+13,7	19 898	+ 6,3	31 273	+ 7,2
Lomahotellit	582	+16,3	4 095	+ 9,8	16 588	+12,7
Taajamahotellit	1 298	+12,3	5 619	+ 4,1	21 272	+ 3,3
A-ruokaravintolat	1 533	+26,4	3 615	+ 1,7	27 137	+ 8,1
B-ruokaravintolat	506	+39,6	1 788	+32,2	23 138	+33,9
Viihderavintolat	1 744	+ 8,8	6 295	+11,9	23 195	+ 8,8
Olutravintolat	658	+ 2,5	4 699	- 2,6	33 299	-10,5
Kortteli- ja kantapaikat	1 807	+23,3	4 397	+11,6	31 887	+ 9,8
Tyypittämättömät	439	+22,6	1 471	+ 9,5	7 429	+10,7
Keskimäärin	10 099	+16,8	4 519	+ 9,7	22 749	+ 6,5

Anniskeluravintoloiden myynti

Ravintoloiden kokonaismyynti kasvoi viime vuonna 16,8 % (taulukko 6). Anniskelumyynti kasvoi 18,8 % ja muu myynti 14,3 %. Anniskelumyynnin kate nousi oluen myynnissä 22,2 % ja muiden alkoholijuomien kate nousi 14,8 %, eli yhteensä nousua oli 18,6 %.

Tarjoiluhinnat nousivat viime vuonna keskimäärin noin 7 %, joten myynnin reaalin lisäys oli yli 9,0 %. Kasvu jakautui siten, että anniskelumyynnin lisäys oli runsaat 7 % ja muun myynnin lisäys 11 %. Ravintolakohtainen myynti oli kasvussa, mutta asiakaspaikkakohtaisessa reaalisessa myynnissä oli havaittavissa pientä vähennystä. Anniskeluravintoloiden myynnin tileittäinen tyyppikohtainen jakauma näkyy taulukosta 7.

Alkon suorittaman hintaseurannan mukaan ravintolat nostivat anniskeluhintoja helmikuusta 1988 helmikuuhun 1989 12 %, kun enimmäisanniskeluhinnat nousivat 9 %. Tulos merkitsee sitä, että monet ravintoloista, jotka olivat maksimihintojen alapuolella, ovat nostaneet hintojaan maksimiin tai lähelle sitä. Viime vuoden joulukuusta kuluvan vuoden helmikuuhun hinnat nousivat keskimäärin 5,8 %, kun hinnankorotuksen perusteella enimmäishinnat

Taulukko 7. Anniskeluravintoloiden myynnin jakauma tyypeittäin vuonna 1988

	myynnin tileittäinen %-jakauma			
	Alko	olut	ruoka	muu myynti
Kaupunki- ja kokoushotellit	30	17	44	9
Lomahotellit	24	13	53	10
Taajamahotellit	31	27	32	10
A-ruokaravintolat	18	21	55	6
B-ruokaravintolat	6	17	71	6
Viihderavintolat	33	36	20	11
Olutravintolat	22	54	17	7
Kortteli- ja kantapaikat	27	45	20	8
Tyypittämättömät	23	25	42	10
Keskimäärin	25	30	36	9

nousivat 5,3 %. Vähiten alkoholijuomien hinnat olivat nousseet ruokaravintoloissa (5,3 %), yli 6 %:n korotuksia oli tehty vain olutravintoloissa (6,8 %). Juomaryhmittäin muiden kuin mallasjuomien hinnat olivat nousseet alle 5 %. A-oluen hinta oli noussut viime vuoden joulukuusta 7,3 % ja keskioluen 7,0 %. Yleensä hintakilpailua on käyty oluen

hinnalla. Ilmeisesti kasvanut kysyntä nosti hintoja.

Anniskelun valvonta

Valvontatoimenpiteiden kehityksessä ei ollut tapahtunut olennaisia muutoksia (taulukko 8). Alkoholilain alaiseen anniskeluun kohdistuneissa toimenpiteissä oli tapahtunut pientä

vähennystä.

Toimenpiteisiin johtaneista epäkohdista havaittiin 34 poliisin, 34 Alkon ja 10 kunnallisten alkoholitarkastajien suorittamissa tarkastuksissa. Loput 22 toimenpidettä aiheutivat usean valvontaviranomaisen havainnoista.

Alkon ja kunnallisten alkoholitarkastajien valvontatoiminta painottuu salitarkastuksiin sekä ravintolahenkilökunnan koulutukseen ja neuvontaan. Poliisin suorittama valvonta on lähinnä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen liittyvää. Se, että merkittävä osa Alkon toimenpiteistä perustuu poliisilta saatuihin tietoihin, selittyy järjestyshäiriö- ja rikostutkintatapauksilla. Erityisesti vakavimmat anniskelurikkomukset paljastuvat usein erilaisten häiriö-, rikos- ja onnettomuustapauksien tutkinnan yhteydessä.

Loppuvuodesta Alko suoritti yhdessä kunnallisten alkoholitarkastajien kanssa valtakunnallisen tarkastuskun.

Ravintolahenkilökunta

Kapasiteetin ja erityisesti ruokaravintoloiden lisäys näkyy hyvin ravintolahenkilökunnan määrän kehityksessä (taulukko 9). Tarjoilijoiden ja keittiöhenkilökunnan määrä on lisääntynyt 1980-luvulla ja niin kävi myös viime vuonna. Soittajien ja vahtimestareiden määrä on taas ollut laskussa. Voimakkaimmin lisääntyi johtajien ja majoitushenkilökunnan määrä. Myös osa-aikahenkilöstön lisäys jatkui viime vuonna.

Juhani Hakala

Taulukko 8. Valvontatoimenpiteet alkoholilain ja keskiolulain alaisissa anniskelupaikoissa 1987 ja 1988

	AlkoL:n alaiset		OlutL:n alaiset	
	1987	1988	1987	1988
Lopulliset peruutukset	—	—	—	—
Määräaikaiset anniskelukiellot	3	2	30	25
Varoitukset	55	36	27	38
Kirjeet	61	55	17	15
Ylihinnan takaisinperintä	2	7	—	—
Yhteensä	121	100	74	78

Taulukko 9. Ravintolahenkilökunnan lukumäärä vuonna 1988

	lukumäärä keski- määrin	muutos 88/87	
		luku- määrä	%
Hovimestarit	1 325	— 63	— 4,5
Tarjoilijat ja tarjoilijaharjoittelijat	11 034	+ 519	+ 4,9
Vahtimestarit	2 240	— 54	— 2,4
Baarimestarit ja kassanhoitajat	3 221	— 236	— 6,8
Keittiöhenkilökunta	8 935	+ 179	+ 2,0
Soittajat ym. esiintyjät	493	— 14	— 2,8
Muu henkilökunta	1 515	+ 91	+ 6,4
Ravintolahenkilökunta yhteensä	28 763	+ 422	+ 1,5
Majoitushenkilökunta	3 201	+ 279	+ 9,5
Johtajat	1 546	+ 231	+17,6
Konttorihenkilökunta	842	+ 7	+ 0,8
Vakinainen henkilökunta yhteensä	34 352	+ 939	+ 2,8
Osa-aikahenkilökunta	5 350	+1 250	+30,5